

 Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

Temaer (<https://www.historie-online.dk/temaer-9>)

(/)
HistorieLab (<https://www.historie-online.dk/historielab>)

Arkiv (<https://www.historie-online.dk/arkiv>)

Bliv medlem (<https://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

 (/) > **Besættelsen** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen>)

> **Bøger** (<https://www.historie-online.dk/boger>) > **Anmeldelser** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> **Jagten på Flammen**

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/krig-kvindelig>)

Jagten på Flammen

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 498

Del artikel:

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer.>

u=<https://www.historie->

online.dk/boger/anmeldelser-

5-5/besaettelsen/jagten-

paa-flammen)

(<https://twitter.com/home?>

status=. Aktiviteten kan ses

på <https://www.historie->

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-)

[5-5/besaettelsen/jagten-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/jagten-)

paa-flammen) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/jagten-paa-flammen&title=)

[mini=true&url=https://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/jagten-paa-flammen&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/jagten-paa-flammen&title=)

[5-5/besaettelsen/jagten-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/jagten-paa-flammen&title=)

[paa-flammen&title=\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/jagten-paa-flammen&title=)

Martin Q. Magnussen

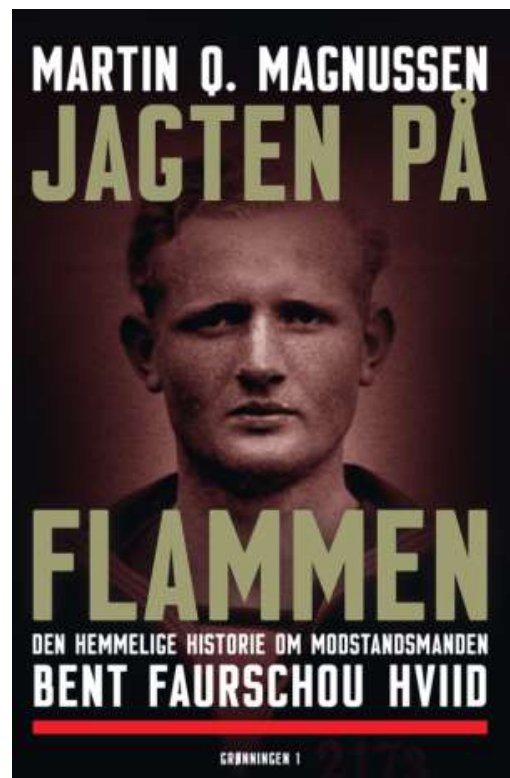
Jagten på Flammen. Den hemmelige historie om modstandsmanden Bent Faurschou Hviid.

Grønningen 1. 420 sider. 249,95 kr.

Ny bog om modstandsmanden Bent Faurschou Hviid - "Flammen"

Forfatteren Martin Quist Magnussen har skrevet den første egentlige biografi om den legendariske modstandsmand Bent Faurschou Hviid. Han har haft adgang til et stort kildemateriale på blandt andet Rigsarkivet. På baggrund af dette har det været muligt at samle en del af de brikker, der udgør puslespillet om "Flammen" og hans død. Det er en særdeles spændende og udfordrende bog.

Af Erik Ingemann Sørensen

Ganske symbolsk for modstandskampen er der kun ganske få billeder af "Flammen". Han havde det bedst med ikke at komme i søgelyset. Foto: HPN

Martin Q har i sit forfatterskab leveret en spændende indsigt i det, han har taget op. I hans forrige bog: "Den falske løjtnant" afslørede han blandt andet, at graven i Mindelunden med den smukke inskription: "Kæmp for alt hvad du har kært..." ikke indeholdt liget af en frihedskæmper, men derimod en person med navnet Karl Edvard Nielsen, der havde været sabotagevagt for tyskerne. Det endte med, at graven blev sløjfet.

I den forbindelse sagde forfatteren: "Det er den eneste rigtige beslutning. For i arbejdet med bogen er det blevet tydeligt for mig, at det er rigtige helte, der ligger derude. Der kan en mand, som har båret våben for tyskerne, ikke blive mindet".

Muligvis ligger der stadig nogle, der var på den anden side. Det må forskningen få afdækket.

Denne gang sætter han fokus på en af de bedst kendte frihedskæmpere, Bent Faurschou Hviid. Men også på hans kollega, Jørgen Haagen Schmith. Begge satte livet til i kampen mod den tyske besættelsesmagt. Flammen blev 23 – Citronen 33. I dag ligger de ved siden af hinanden i Mindelunden.

Nyt biografisk stof

Selv om der er tale om disse to, så er der ikke skrevet særskilte bøger om dem. Men i Ole Christian Madsens spillefilm fra 2008 findes et forsøg på at fortælle dele af deres liv - blodigt og med konstante skudsalver. Det er en film, der vil ganske meget, men som ikke kommer hele vejen rundt.

I denne nye bog får vi langt om længe Flammens livshistorie med særdeles mange vinklinger. Forfatteren kommer rundt i rigtig mange hjørner – både i modstandsbevægelsen og på tysk side herunder landssvigernes indsats. Det undrer nok ikke, at Kaj Henning Bothildsen Nielsen – kaldt den rødhårede massemand – spiller en afgørende rolle i jagten på Flammen.

Forfatteren fortæller til historie-online, at det har taget ham to år at skrive bogen. Når man ser de fornemme og fyldige noter, må man anerkendende konstatere, at der ligger en utrolig research bag bogen – og en særdeles grundig argumentation. Dog med enkelte problemstillinger undervejs. Man fornemmer tydeligt politimandens skarpe iagttagelser. Helt som en faghistoriker.

Bent Faurschou Hviid blev født den 7. januar 1921 og voksede op under gode økonomiske forhold på "Hotel Birkegården" [I 1921 stavede man å med dobbelt a – altså Birkegaarden], der ligger nord for Frederiksværk. Forfatteren skriver: "Gæsterne på Birkegården kom primært fra København for at holde deres sommerferier tæt på Øresund." Det er lidt underligt med Øresund. For stranden tæt på hotellet ligger ved Kattegat, mens Øresund først begynder ved Helsingør. Bedre bliver det ikke, når Martin Quist Magnussen i forbindelse med en ombygning i 1936 skriver: "så gæsterne mødte luksus, når de besøgte det idylliske sted ved Øresund." Senere omtales det dog som nordkysten.

Efter et besøg i Østrig, hvor nazisterne sad eftertrykkeligt på magten, søgte Bent F. til Det Tredje Rige – ganske som 100.000 af andre danskere arbejde... I 1941 bliver han Hausdiener i Bad Hersfeld, der ligger i Hessen. Nu var han tysklandsarbejder. Og så sker der noget mærkeligt, skriver forfatteren.

Han mødte et antinazistisk østrigsk søskendepar, som han fattede sympati for. Han så også, hvor dårligt jøderne blev behandlet. Forfatteren kalder det en "god fortælling", og han tilføjer, at det ikke kan udelukkes, at et sådant møde har fundet sted. Hvorefter han skriver: "Sandsynligheden er dog ikke stor – virker usandsynligt." Foreløbig har læseren én information – det antinazistiske søskendepar. Hvem de ellers er – og om der stadig var jøder, der gemte sig – det hører vi ikke noget om. Og der er heller ikke nogen kildeangivelse, der belyser Bent Faurschou Hviids oplevelser. Man føler sig lidt overladt til gætterier/spekulationer.

En begejstret folkemængde hilser Adolf Hitler velkommen, da han kører ind i Wien. Østrig var kommet "Heim ins Reich". Foto: HPN

Men. Østrig blev nærmest til et supernazistisk land over en nat, efter Anschluss havde fundet sted i marts 1938. Nürnberglovene kom i 1935 – samme år fandt "krystalnatten" sted, hvor synagoger og jødiske forretninger blev ødelagt og over 90 jøder myrdet. Det virker lidt ærgerligt, at forfatteren ikke har fornemmelse for, at der både i Tyskland og Østrig var mennesker, der var i opposition til det nazistiske diktatur. Det kan man læse mere om på det fine tyske website: Lemo. (Det kan ses her: (<https://www.dhm.de/lemo/>) (<https://www.dhm.de/lemo/>) Eller her: <https://www.gedenkstaette-stillehelden.de/en/> (<https://www.gedenkstaette-stillehelden.de/en/>)).

I februar 1942 blev Bent Faurschou Hviid indkaldt til marinen, så han måtte forlade Tyskland. Men allerede i juli samme år blev han hjemsendt på grund af en øjensygdom. Nu kom han lidt med i modstandsarbejdet i form af uddeling af illegale blade. Det skete i Holbæk og Frederiksværk. Men vi er i småtingsafdelingen. Vi skal frem til 1943, før Bent F bliver anderledes aktiv i modstandsarbejdet. I "Holger Danske". Forinden skulle han dog bestå en slags prøve. Derfor deltog han den 10. november i sabotagen mod "Reinhardts Autoreparations værksted" på Lyngbyvejen. En virksomhed, der arbejdede for tyskerne. Resultatet var ikke overvældende: 11 motorcykler og en personbil – men man fik sendt et vigtigt signal.

Tre dage senere er han med igen. Denne gang forklædt som politibetjent. Man gik ind på Statens Civile Luftværns kontor på Sankt Annæ Plads og "organiserede" nogle militære radiosendere. Det rigtige politi fik følgende beskrivelse: "... 30 – 35 år, mørkhåret, iført en blå frakke og gråmeleret jakkesæt med tilhørende blød brun hat. Han var velkendt og talte med en kultiveret og behagelig stemme uden accent..." (s.45).

Den 28. november samme år slog "Holger Danske" til for alvor. Denne gang var det en afdeling af Dansk Industri Syndikat, der lå i Hellerup – også benævnt "Riffelsyndikatet". Det solgte våben til Tyskland – blandt andet det velkendte Madsen maskingevær med omkring 500 skud i minuttet samt en maskinkanon. Hertil kom en hel del yderligere våben/våbendele.

Denne vellykkede aktion skyldtes blandt andet en næsten militær planlægning. Der blev angrebet fra flere sider, og man slukkede for strømmen. De to bevæbnede danske vagter måtte overgive sig, hvorefter man placerede sprængstof på 12 lytteapparater. Da gruppen forlod området, fulgte en kraftig eksplosion, der

resulterede i store ødelæggelser.

”Flammen” var nu for alvor med i frihedskampen. Men mindre end et år efter blev han endnu et offer for Gestapos og de danske håndlangeres jagt på modstandsbevægelsen.

12. december 1943 deltog Bent F en sidste gang i en sabotageaktion – i Jylland. ”Varde Staalværk” (igen stavet med å) mentes at producere for tyskerne. Resultatet var noget pauvert, da otte sprængninger ifølge politiet kun ramte godt 2% af produktionen.

En skæbnesvanger begivenhed

Natten mellem den 17. og 18. november sprængte man broerne over Gudenåen i luften – den største jernbanesabotage under besættelsen. (se: <https://youtu.be/AdZkTQ3jk5g?si=tKEhrTIEidqj49aL> (<https://youtu.be/AdZkTQ3jk5g?si=tKEhrTIEidqj49aL>)) Sabotørerne slap væk. Men Gestapo fik fat i fem unge mænd fra Randers, der blev dømt til døden og henrettet på Skæring hede den 2. december. Det var ved den lejlighed, digterpræsten Kaj Munk skrev: ”Drenge - I drenge som døde - I tændte for Danmark i dybeste mulm en lysende morgenrøde.”

Foreningen ”De danske Veteraner” markerer hvert år de unge mennesker, der blev ofre for den første massehenrettelse under besættelsen. Foto: De danske Veteraner

Som et resultat af massehenrettelserne på Skæring Hede meddelte London den danske frihedsbevægelse, at de skulle hævnnes. Det skete første gang den 4. december. Her deltog Flammen. Men det var den anden – Louis Hjørsløv – der fik ram på en tysk soldat. Bent F var med ét blevet involveret i likvideringer. Måske det han blev kendt for. Og nu var det tilsyneladende for sent at melde fra.

Den 20.12. 1943 kørte Flammen og Citronen sammen med to andre ud på Gammel Kongevej i København. Her boede en dansk kaptajnløjtnant, der ”... var ved at blive en nøglefigur i organiseringen af den tyske besættelsesmagts arbejde i Danmark.” (s.66). Om denne likvidering foretaget af Flammen skriver forfatteren: ”Døren gik op. Der stod en voksen mand som holdt en lille dreng på under to år i hånden. Inde i lejligheden opholdt kaptajnløjtnantens kone sig med parrets datter ... han trak sin pistol frem og likviderede manden i døråbningen med et skud i maven og et i hovedet...” (s.66 f.).

Herefter fortsatte man til en ny adresse, hvor Flammen endnu engang var den, der skød: ”Da Erik Gaust – der udover at drive en virksomhed også arbejdede for det tyske efterretningskontor under Abwehr - åbnede døren, stod Flammen lige udenfor på terrazzogulvet, parat med ladt pistol. Gaust forsøgte at flygte ind i opholdsstuen gennem den smalle gang, men inden han nåede gennem døren ind til stuen, var han ramt af flere skud ... Flammen fortsatte efter Gaust, der faldt om i sofaen i stuen, og her blev opgaven løst ... Der sad fire skud i brystkassen inden for en diameter på 10 centimeter, mens der på armene var flere skudhuller efter afværgeforsøg.” (s.69).

Politiets fotografi af den likviderede Svend Gundel i hans butik på Vesterbrogade i København. På Retsmedicinsk Institut kunne lægerne se, at Flammen havde ramt præcist med sit dræbende nakkeskud. Foto: Frihedsmuseet

Men. Der er grund til at komme med lidt kritik af Magnus Quist Magnussens ordvalg. Flere steder i bogen er der formuleringer, der ikke synes helt rimelige. Eksempelvis omtaler han "Holger Danskes" likvideringsgrupper som "dødsgrupper". En betegnelse der er knyttet til diktaturstaterne i Sydamerika eller til nazistiske grupper. Det fremgår blandt andet af Erik Høgh Sørensens bog: "Dansk dødspatrolje – en bog om SS-officer Søren Kam". Askholms Forlag, 1998. Peter-gruppen, Brøndumbanden og andre kan med rette betegnes som dødsgrupper. Men absolut ikke "Holger Danske". Det er ligeledes forkert at omtale Flammen som en "hitman". Det er at lægge nutidens verden 80 år tilbage. Det synes jeg, ikke er ok.

Pistolen med lyddæmper som Flammen og Citronen brugte til deres opgaver. Foto: Frihedsmuseet

Det er lidt ærgerligt, når forfatteren undervejs bliver lidt for kæk. Magnus Quist Magnussen skriver i et flot sprog, der virkelig løfter fortællingen. Det skæmmes lidt.

Jagten på frihedskæmperne går ind

Tyskerne var rasende over likvideringerne. Som et modtræk oprettede man den såkaldte "Peter-gruppe". Nok den mest modbydelige terrorgruppe under besættelsen. Især tre danskere skilte sig ud: Henning Emil Brøndum (31 år), Ib Nedermark Hansen (31 år) og Kaj Henning Bothildsen Nielsen (27 år). De blev henrettet på det nuværende Christiania den 9. maj 1947. Foreløbig jagtede man intenst Flammen og Citronen.

Martin Quist Magnussen skriver om de to: "Voldsspiralen, der var begyndt sidst i 1943 med Hjørsløv og Flammens drab på en tysk underofficer, eskalerede ind i 1944. Der var ingen bremse at trykke på for at standse modstandsbevægelsens likvidatorer. Tværtimod – det var ved at komme ud af kontrol." (s.75). Det er en barsk konstatering, men meget tyder på, at forfatteren ikke tager helt fejl. Slet ikke når en ny person er med i kredsen: politifuldmægtig Vilhelm Leifer, der var leder af Rigspolitiets visumkontor. Han spillede et

dobbeltspil – både danskere og tyskerne kunne bruge ham. Forfatteren skriver om mødet mellem Flammen og Leifer: "Her var det værktøj, Leifer længe havde spejdet efter: en person, han kunne få til at gøre ting for sig, og som uden at blinke kunne slå mænd og kvinder ihjel." (s.77).

Leifer nævnte tre personer, som Flammen skulle likvidere: "Herman Adolf Seibold, tysk spionchef i Danmark ... direktøren for Skandinavisk Telegraf Bureau Horst Gilbert samt Horst Gilberts veninde, forfatteren Elisabeth Lorentzen. Alle sammen var personer, som Leifer arbejdede tæt sammen med i sit dobbeltspil i politiets visumafdeling, og som nu, hvor han flygtede, skulle ryddes af vejen." (s.77).

Jeg skal ikke komme nærmere ind på det her. Men det er en spændende fortælling om denne mystiske politimand – en fortælling der kildemæssigt er fint underbygget. Også her oplever læseren den grundige research, der ligger forud. Det skal nævnes, at de tre nævnte alle overlevede og kunne vidne efter befrielsen.

Det vil føre for vidt at komme ind på Leifer-sagen her. Men endnu engang ser man, at der bag den officielle facade kan gemme sig mange overraskelser.

Tage Lerches bil med tydelige spor af beskydningen. Foto: Frihedsmuseet

Vi følger Flammen og Citronens fortsatte aktioner, hvor det den 19. april får en ubehagelig drejning. Ved Pile Allé på Frederiksberg går det galt. Flammen kørte op på siden af en bil, de mente , blev ført af gestapomanden Arne Hammeken. De affyrede en byge af skud – polkitiet kunne bagefter konstatere, at der var 45 huller i karosseriet. Men det var ikke den person, de skulle likvidere, der førte bilen. Chaufføren hed Tage Lerche. Han arbejdede godt nok for Werner Best, men blot som kontormedhjælper. Med i bilen var to børn. Tage Lerches 7-årige søn blev dræbt. Den anden var uskadt og styrtede hjem. Med det tog hårdt på Flammen, at han havde dræbt et barn.

Anmelderens dilemma

For noget tid siden var der – blandt andet i Weekendavisen – en artikel om den kommende udgivelse af bogen. Journalisten fandt det vigtigt at fortælle, hvem det var, der stak Flammen. Med navns nævnelser. Det er naturligvis hans frie valg. Men derved fratages læseren den spændende oplevelse, det er, at følge forfatterens intense søgen efter de brikker, der kan få det hele til at gå op. Jeg synes, det er ødelæggende for bogen. Det holder jeg mig fra. Derfor slutter denne anmeldelse af bogen med Flammen og Citronens død. Som i forvejen er kendt.

Men forinden kommer Martin Quist Magnussen bag om endnu flere begivenheder. Magnussen fortæller utroligt spændende om Gestapos anholdelse af to danske SOE-agenter: Knud Herschend og Frantz Lassen. Gestapo og de danske landsforrædere kunne begynde at lægge de brikker, der i sidste ende førte til konfrontationen med Flammen og Citronen. Men mange flere måtte skaffes til veje. Og de skyede ingen midler. Tværtom. Et af Ib Birkedal Hansens ofre var den 33-årige lærer Knud Larsen med dæknavn "Bergstrøm". Han var blevet leder af "Holger Danske". Han sad inde med en afgørende viden, da Birkedal fik fat i ham. Martin Quist Magnussen skriver: "Flere tidligere ansatte på Shellhuset kunne i detaljer fortælle,

hvordan de bagefter havde set Bergstrøm ligge bevidstløs på gulvet ... Underlivet var fuldstændig smadret, og det var tydeligt, at Bergstrøm havde voldsomme indre blødninger.” (s.197). Hvorefter det hedder: ”Af politiets rapportmateriale fremgår detaljer, som er så voldsomme, at de ikke tåler gengivelse her.” (s.197). Sådan skriver en forfatter, der ikke vil forfalde til boulevardpressens sensationsjagt. Stor respekt skal lyde for det.

Det sluttede med få dages mellemrum

Tilfældigheder og en stikkers melding var årsag til de to frihedskæmperes voldsomme død. Citronen havde mulighed for at skyde løs. Men det hele ender med, at han dør, og huset, han opholdt sig i, nedbrændte. Hvorefter myten om ham tog over, skriver forfatteren i en afsløring af, hvordan virkeligheden var den 15. oktober 1944.

Blot tre dage senere slutter det for Flammen, der netop var kommet tilbage efter et kort ophold i Sverige. Han tager giftkapslen for at undgå at blive taget og måske tvunget til at røbe noget under den voldsomme tortur, Gestapos håndlangere anvendte. Ingen kunne vide sig sikker på at kunne modstå og tie. ”Gestapofolkene fandt kort efter Flammen livløs ovenpå. Lis Bornhof hørte efter eget udsagn bumpene fra hans hoved, da de trak ligene ned ad trappens tæppebelagte trin. For øjnene af sine venner blev Flammen smidt rallende på gulvet. Gestapofolkene forsøgte at standse giftens arbejde med at tage livet af den eftersøgte og meget værdifulde fange. Men det var forgæves. Flammen var død.” (s.247).

Det var et grumt nederlag, at man ikke fik Flammen i live. Hævnen kom allerede samme nat. Den berygtede Kaj Henning Bothildsen og hans folk omringede villaen og anbragte omkring 30 kilo sprængstof i stueetagen. Det eneste, der stod tilbage, var en ruin.

Spørgsmålet, der meldte sig hos Martin Quist Magnussen, var: hvem havde stukket Flammen til Gestapo? Rygter var der mange af, men det var ikke lykkedes at afsløre vedkommende. Metodisk og med politimandens trænede, skarpe blik for selv den mindste detalje, tager han fat. Blindgyder er der nok af. Men efter at have vendt og drejet så godt som hver eneste sten når han frem til personen. Det er noget af den mest spændende historiske analyse, jeg længe har set. Man blev overrasket og sad som læser ganske rystet tilbage. Men som nævnt tidligere: jeg vil ikke fratage læserne oplevelsen af dette fremragende detektivarbejde.

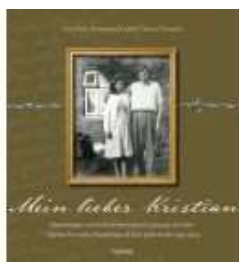
Marin Quist Magnussen har endnu engang formået at skrive et stykke Danmarkshistorie fra en af de mest markante perioder. Bogen er overbevisende, byggende på en research der er en faghistoriker værdig. Der er et fornemt noteapparat – tak og lov fortløbende – der understreger forfatterens omhyggelige arbejde. Og så har forlaget valgt at indsætte billederne – der er både velvalgte og gengivet flot – på glittet papir. Stor ros. Også for det.

En imponerende bog skrevet på to år. Man kan ikke andet end at ønske såvel forfatteren som forlaget tillykke med resultatet med en stor tak.

[Historie-online.dk, den 29. oktober 2024]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/besaettelsen/krig-kvindelig>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

MEIN LIEBER KRISTIAN

(<https://www.historie-online.dk/boger/mein-lieber-kristian>)

OUTZE I KRIG

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)